

TERÖR: ŞEHİT VE GAZİ YAKINLARININ TERÖR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Cevdet ÖZDEMİR

Özet

Günümüzde sosyolojinin en önemli problemlerinden biri terörizmdir. Terörizm evrensel bir sosyal problemdir. Terör ve terörist eylemler evrensel bir suçtur. Pek çok ülkede terör problemleri vardır. Bana göre, terörün hiçbir akılcı ve insani gerekçesi yoktur. Çünkü terör toplumda bir tümördür ve herkes ona karşı katı bir şekilde mücadele etmelidir. Türkiye yüksek düzeyde terörizmi yaşamaktadır.

Terörizmi analiz çerçevesi geliştirmek için uygulamalı çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Bu makale genelde terör ve terörizm kavramına, özelde gazi ve şehit yakınlarının terör, terörizm ve PKK hakkındaki görüşlerine odaklanır. Örneklem büyüklüğü (Aydın'da) 10 kişidir. Araştırma 2008 yılında gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak görüşmelerden yararlanılmıştır. Saha çalışmasına ilave olarak kamera çekimleri de yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: terör, terörizm, şehit, gazi, PKK

Terror : The Opinions of Martyr and Gahzi's Relatives About Terror

Abstract

In nowadays, one of the most important problems of sociology is terrorism. Terrorism is a universal social problem. Terror and terrorist actions are universal crime. So there are terror problems at many countries. I accept that There is no any reasonable and humanistic cause to terrorism. For Terrorism is a tummor of society that everybody must hardly struggle against it. Türkiye exprinces high levels of terrorism.

To develop a framework for the analysis of terrorism, emprical studies must be made. This paper focus on generally the concept of terror and terrorism, particularly the wiews of relatives of martyr and gahzi about terror, causes of terrorism and PKK. The research was carried out 2008. The size of sample consists of 10 participants in Aydın. Interviews were mainly used for collecting data. In addition, during the fieldwork we have made some video recordings.

Key words: terror, terrorism, martyr, yapzi, PKK

Sosyolojik Açıdan Terör

Sosyolojinin konusu genelde toplumsal ilişki biçimleri, toplumsal kurumlar, toplumsal değişmeler ve toplumsal süreçlerdir. Sosyoloji bir bilim disiplini olarak on dokuzuncu yüzyılın ürünüdür ve Aydınlanma sürecinde ortaya çıkan toplumsal sorunlar karşısında toplumsal düzeni yeniden kurma niyetinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal düzen araştırmaları da ister istemez toplumda sapma konusunu da beraberinde getirir.

Toplumsal sapma izafi bir kavramdır. Hangi davranışların ya da ilişki biçimlerinin toplumsal sapma sınıflaması içinde değerlendirilmesi gerektiği bir toplumdan diğerine, bir çağdan bir çağa değişebilmektedir. Hangi toplumdan söz edilirse edilsin o toplumda şu ya da bu şekilde insanların büyük çoğunluğunu bir arada tutan ortak değerler ve bağlı oldukları ortak idealler ya da fikir sistemleri vardır. Bir toplumda genel kabul görmüş davranış biçimlerinden, toplumdaki ortak değer sistemlerinden farklı ve onlara aykırı tutum ve davranışlar sapma veya bir diğer ifadeyle anomi olarak adlandırılır. Toplumsal sapma içinde yer alan davranışlar kınamada hukuki yaptırım uygulamasına kadar uzanan bir süreklilik çerçevesinde çeşitli tepkilerle engellenirler. Bu bağlamda terör olgusu da açıkça bir toplumsal sapma ya da anomi halidir.

Terör Nedir?

Terör hareketleri kendisini oluşturan ortam ve koşullardan bağımsız anlaşılabilir. Terör birden fazla değişkenle bağlantılıdır. Bunlardan bazılarını sıralamak gerekirse dini inançlar, teknoloji, politik partiler, medya (Rapoport, 1990; Leventhal ve Alexander 1986; Wilkinson 1994; Veinberg 1992; Martin 1993'ten aktaran Volgy, 1997:208, 209), etnik tarihi öğretiler ya da mitler söylenebilir. Terör siyasi, hukuki, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla çok karmaşık bir olgudur. Daha önce de belirttiğimiz gibi, terör toplumsal sapma türlerinden biridir. Bu durum terörün tanımı konusunda güçlük yaratmaktadır. Terörü tanımlamada karşılaşılan güçlük sosyoloji için de geçerli bir durumdur. Gerçekten de terörün tanımı ve anlamı konusunda sosyoloji çevrelerinde bir uzlaşmanın olduğu söylenemez (Oberschall, 2004: 26). Hukuki açıdan bakıldığında da durum farklı değildir. Her ülkenin yasal düzeni bağlamından terörü hukuki çerçevede tanımlama şekli değişebilmektedir. Türkiye'de bu konudaki terör tanımı 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yer almaktadır. Bu kanuna göre, "Terör, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerini, siyasi hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devletin otoritesini zaafa uğratmak

veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu güvenliğini veya kamu düzenini veya sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

(<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorgrup1.html>).

Bir tanıma göre, terör, politik bağlamdaki davranışa psikolojik etkide bulunmak için gerçekleştirilen planlı şiddettir (Hutchinson, 1971'den aktaran Price, 1977: 52). Bir bakıma terörist şiddet politik bir mesaj taşır. Aslında terör eylemleri kendine düşman gördüğü hedefin maddi kaynaklarına zarar vermekten öte bir amaç taşır. Terörün hedefi olan nesnelere veya mağdurları terör grupları bakımından en düşük değere sahiptirler (Crenshaw, 1981: 379). Terör, insanlara veya insan olmayan nesnelere karşı gerçekleştirilen meşruiyeti olmayan şiddet eylemleridir. Terör hareketleri bir yandan taraftar kazanmak diğer taraftan da muhaliflerini korkutma ve sindirmek amacı taşırlar (Price, 2003:345). Terör hareketleri;

1. Sözde bir amacı korumak veya gerçekleştirmek için en azından belli bir bölgede veya nüfus içerisinde etkisini gösterir.

2. Eylemleri gizli, sinsi olduğu gibi üyeleri de kendilerini gizler, saklar ve gelecekte yerlerini açık etmezler.

3. Belli bir bölgede sürekli savunma yapmayı düşünmez.

4. Kendi kimliklerini, gelecekteki amaçlarını, tehditlerini, sosyal hareketlerini gizleme gereği duyduklarından klasik savaş tipi çatışmalara girmezler, üyeleri böylesi çatışmalara isteksizdirler (Gibbs, 1989: 330).

Bazı solcu sosyal bilimcilere göre, terör, politik baskının artmasını sağlayarak siyasi devrim koşullarının temelini oluşturur. Bu haliyle terör devrim için bir stratejidir. Yine soldaki bazı sosyal bilimcilere göre, terör reform için ılımlı bir politik iklime vesile olur, böylece devrimci bir değişim olmaksızın barış getirir. Her ne kadar terörün sonuçları konusunda farklı yorumlar getirsel de onların buldukları ortak nokta, terörün nedenlerinin baskıcı ve eşitsiz sosyal koşullar olduğudur. Bir grup sosyal bilimci ise terörü baskıcı ve aşağılık bir silah olarak değerlendirirler. Terörizm işe yaramaz seçkinlerin, öğrencilerin ve yazarçizer takımının işidir. (Moss, 1972, Clutterbuck, 1975; Laquer, 1977'den aktaran Hamilton ve Hamilton, 1983: 40). Bana göre son görüş herkesin taraf olması gereken bir yaklaşımdır.

Amerika'nın dünyadaki en güçlü devlet olarak terör saldırılarının hedefi haline gelmesi terörün algılanmasında da önemli bir dönüm noktasını oluşturur. 2001'deki 11 Eylül saldırılarına kadar terör olgusu daha çok uluslararası ilişkiler ve politik bilimler alanında konulştırıldı. Ancak bundan sonradır ki sosyoloji daha çok çatışma, devrimler ya da sosyal hareketler gibi

kavramlarla ilgili olarak terör konusuna yönelmeye başlamıştır (Roche, 2004: 1). Bugün için terör konusundaki sosyolojik çalışmaların yeterli olduğu söylenemez (Bergesen ve Lizardo, 2004: 38). Terörle en çok ilgi kurulan ülke Amerika olmasına rağmen Amerika'daki terörle ilgili niteliksel uygulamalı araştırmalar hâlâ yetersizdir. Terörle ilgili çalışmalar daha çok tanımlar ve tipolojiler bağlamında sürdürülmektedir (Hamilton ve Hamilton, 1983:39). Bunun değişik nedenleri vardır. Sosyal değişmeye uzun dönemli etkilerinin yok denecek kadar az olması nedeniyle sosyologların çok fazla ilgisini çekmemesi, gizli örgütlerce yapılması ve tesadüfi aralıklarla terör hadiselerinin olması, sistematik veri toplanamaması veya araştırma yapılamaması bunlardan bazılarıdır (Bergesen ve Lizardo, 2004: 30). Elbette terör konusunda yürütülen araştırmaların yetersizliği Türkiye için de geçerlidir. Türkiye açısından bakıldığında pek çok yazarın, akademisyenin terör saldırılarında hayatını kaybetmesi, siyasi baskılara maruz kalması akademisyenlerin teröre olan ilgilerinde engelleyici bir faktör oluşturmaktadır. Terörle ilgili yapılan çalışmalardan kimileri ise sadece medyatik kaygılarla gerçekleştirilmiş çalışmalar olmaktan öte bir anlam taşımamaktadır. Bu konuda yazılan çeşitli kitaplar da olay anlatımlardan ve uluslararası ilişkilere ilişkin çeşitli kurmacalardan (spekülasyonlar) ibaret görünmektedir.

11 Eylül saldırıları açıkça göstermiştir ki terör ve terörizm küresel bir olgu ve sorundur. Bu bağlamda Bergesen ve Lizardo (2004: 30,39,45, 47) 11 Eylül terör saldırılarının daha değişik bir boyut taşıdığını ve konunun dünya sistemi dinamikleri çerçevesinde açıklanması gerektiğini belirterek, bu yönde bir kavramsal çerçeve geliştirmeye çalışırlar. Onlar, Durkheim'in toplumsal sorunlar yine toplumsal olgularla açıklanmalıdır ilkesini küresel sorunlar küresel olgularla açıklanmalıdır yaklaşımını benimserler. Bu noktada terörü hızla yaygınlaşan küreselleşme olgusuna karşı, çeşitli bağlamlarda verilen bir tepki biçimi olarak gören bilimcilerin (Hoffman 2002; Barber 2001; Tilly 1978) görüşlerine atıfta bulunurlar. Eğer küreselleşme ve terörizm bugün birbirine paralel gelişmeler gösteriyorsa bu durum küreselleşmenin başladığı ilk dönemlere, 1880 ve 1914'lü yıllarda da birlikte ortaya çıkmış olmalıdır. Bu çerçevede, eylemle propaganda İtalyan, İspanyol, Fransız, Amerikalı, Sırbistanlı, Makedonyalı teröristler eliyle Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan doğuya, Avusturya ve Batı Avrupa üzerinden Amerika'ya batıya doğru bombalama ve suikastlar şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşıma göre on dokuzuncu yüzyıllardaki anarşist hareketlerle günümüz küresel terörizmi arasında benzerlikler vardır. Bergesen ve Lizardo ortak uluslararası koşulları şöyle belirler; (1) üstünlüğün çöküşü; (2) küreselleşme; (3) Sömürü/sömürgeleştirme rekabeti ve (4) dünya sistemi bölgelerinde otoriter yönetimlerin bulunduğu çevrelerin terör üretmesi.

Ancak terör ve terörizmi sadece küresel süreçlerle sınırlandırmak yanıltıcı olur. Terör hareketleri, coğrafi alan ve devletlerin siyasi sınırları dikkate alınarak düşünüldüğünde yerel ve uluslararası terör olarak ikiye ayrılabilir. Sorun hem küresel hem de yerel boyutları bakımından çok yönlü analizi gerektirmektedir. Yerel terör hareketleri ulusal ölçekli bir toplumsal ve siyasal sorun olarak algılanır ve değerlendirilir. Örneğin Türkiye’de PKK, İspanya’da ETA terör örgütleri böyledir. Ancak yerel ve uluslararası terör örgütleri gerek strateji bakımından gerekse ortak terör eylemleri geliştirme konusunda işbirliği içinde olabilmektedirler. Diğer taraftan Uluslararası terör hareketleri dünya ölçeğinde belli bir devletin sınırları içinde kalmayan ve her ülkede terör eylemleri geliştirebilen terör oluşumlarıdır. Örneğin El Kaide, Hizbullah gibi örgütler böyledir. O halde terör hem ulusal hem de uluslararası düzeyde değerlendirilmesi gereken bir sorundur ve gittikçe daha çok azgınlaşmaktadır. Terörün sosyal bilimlerde ve uluslararası politik kuruluşların gündeminde yer alması daha çok uluslararası terör hareketlerindeki artış yüzündendir. 1968-1980 arası uluslar arası terör eylemlerinde beş kat artış gözlenmiştir. Sadece 1980 yılından itibaren uluslar arası düzeyde terör saldırılarından dolayı 20 000’den fazla insan ölmüş ya da yaralanmıştır. (Volgy vd., 1997: 208). Volgy1997: 208) durumun vahametine rağmen terörle ilgili kavramsal ve teorik parçalanmışlığa dikkat çeker.

Teröristler kendi insanlık dışı eylemlerini gerçekleştirmek için her türlü yol ve aracı kullanmaktan çekinmezler. Çünkü teröristlerin vicdanları körleşmiş ya da körleştirilmiştir. Teröristlerin vicdanlarının körleşmesi kadar, terörü destekleyen bir başka faktör de bilim ve siyaset çevrelerinde terörü meşrulaştıran, mazur gösteren söylemlerin yer bulmasıdır. Sosyal bilimlerde ya da güncel yaşamda politik ve normatif amaçlara hizmet etmesi için hayranlıkla kullanılan bazı renkli kavramlar sosyal olayları betimlemede ve açıklamada engelleyici olmalarına rağmen çok popüler olabilmektedir. İsyan, ayaklanma ve sivil toplum bunlardan bazılarıdır ki terör, terörizm ve teröristler de bu kavramlar içinde gösterilmektedir. Oysa bu kavramlar politik olarak çok çekici fakat sosyal olayların analizinde bir o kadar yetersizdirler (Moore 1979; Vermunt ve Steensma 1991; Cohen ve Aroto 1992; Brass 1996; Herzog 1998; Plotz 2000; Edwards, Foley ve Diani 2001, Feere vd.2002’den aktaran Tilly, 2004: 5) ve teröristlere akli ve moral destek verirler. Medyada teröristlerin gerilla, direnişçi veya isyancı gibi sıfatlarla anılması teröristleri birer kahraman gibi göstermekte, genç kuşaklarda terör özentisi duyguların yeşermesine neden olmaktadır. O halde, yazılı ve görsel medyada olsun, akademik çevrelerde olsun hangi kavramın nerede nasıl ve hangi bağlam çerçevesinde kullanılması gerektiği noktasında özellikle kalemi güçlü olan kişilerin daha bir sorumlu hareket etmeleri gerekliliği herkes için açık olmalıdır.

Barış, eşitlik, insanlık, özgürlük gibi kavramlar saf halde her insanın savunması gereken değerlerdir. Ancak, bu kavramlar, teröre gerekçe oluşturacak bağlamlarda kullanıldıklarında masum insanları öldüren terörist bombalarından hiçbir farkı kalmamaktadır. Mayıs 2007’de Anafartalar Çarşısı önünde yapılan intihar saldırısını yapan terörist kim bilir kaç kez barış, eşitlik, insanlık, özgürlük için mücadele ettiğini söylemiştir. Oysa o, bu terörist saldırısıyla 7 kişinin ölümüne onlarca kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Elbette o saldırı bölgesinde bulunanların, olaya tanık olanların yaşadıkları psikolojik yıkımlar da buna dâhil edilmelidir. Yine terör örgütü PKK taraftarlarının çeşitli vesilelerle yaptıkları gösterilerde sık sık barış sözcüğünü kullanmaları bunun en açık örneğini oluşturur. Acaba Ocak 2008’de 2’si öğrenci 5 kişinin ölümüne neden olan Diyarbakır’daki uzaktan kumandalı bombalı saldırıyı gerçekleştiren terörist, aynı şekilde, acaba kaç kez bu sözcükleri söylemiştir?

Terörizm zenginleşmeye paralel bir olgu değildir. Terör açık toplumlarda daha fazla zemin bulur. Sınırlanmamış seyahat olanakları hedeflere ulaşmayı kolaylaştırır, organizasyon sorunlarını ve silah edinmeyi basitleştirir. Teröristler yüksek cezalar karşısında daha düşük risklere sahiptirler. Bu şekilde düşünen sosyal bilimciler için terör toplumda reform benzeri olumlu uygulamalara veya değişimler oluşturmada başarısızdır. Çünkü reform süreci daha az çalışırken şiddet ortamı daha da artar. Böyle bir ortamda terörist grupların hedeflediği olası sosyal değişimleri gerçekleştirmek daha da zorlaşır (Hamilton ve Hamilton, 1983: 40). Türkiye’de teröristlere yönelik af ya da af benzeri uygulamalar buna dâhil edilebilir.

Terör Tipolojileri

Şiddetin politik bağlamda kullanılması tarihsel ve yaygın bir olgudur. Tarihte ideolojik bir öğreti olarak şiddeti olumlayan yaklaşımlar her zaman olmuştur. Bunlardan bazı örnekler vermek gerekirse şunlar sırlanabilir, “Yumurtaları kırmadan omlet yapamazsınız” (Lenin), “siyasal iktidar bir silahın namlusunda büyür” (Mao), “yeni bir topluma gebe her toplumun ebesi şiddettir” (Marx) (Keane, 1996: 18). Devletler, uluslararası organizasyonlar, çeşitli vatandaş grupları, topluluklar gibi çeşitli sosyal unsurlar politik amaçlar için şiddete başvurabilirler ve bunlar şiddet ya da misilleme araçları olmaksızın kıymetli bir gerekçe olarak gördükleri amaçlarını gerçekleştiremeyecekleri yönünde öz savunma geliştirirler. Bir görüşe göre, ayrıca bir terörizm teorisi geliştirmeye de gerek yoktur. Çünkü terör asillerle devletler, elitlerle onlara meydan okuyanlar arasındaki mücadelelerden sadece biridir. Bu nedenle terörizm kolektif eylem teorisi içinde açıklanabilecek bir olgudur (Oberschall, 2004: 26). Walter (1964: 248) terör kavramının bildik anlamıyla insanlarda

koru yaratmak amacı taşıyan planlanmış şiddet eylemleri olduğunu söylerken nedenlerine inmeksizin terör kavramının bu haliyle kullanımının belirsizliğine işaret eder. O, daha çok terör ortamına yönelik korku, direnme gibi psikolojik faktörlerin rolüne dikkat çeker.

Terör kavramıyla ilgili farklı sınıflandırmalar vardır. Bunlardan biri Pape (2003:345) tarafından yapılmıştır. Pape göre terörün üç kategoride değerlendirir; (1) Gösterisel terör, (2) Tahrip Edici terör ve (3) İntihar terörizmi. Birincisi daha çok kamuoyunun dikkatini çekmek, karşı taraftın katı olmayan üyelerine yakınmalarını duyurmak ve karşı tarafa baskı uygulayabilecek partilerin dikkatini çekmek gibi amaçlar için uçak kaçırma, rehin alam ve bombalama gibi eylemler yelpazesi içinde cereyan eder. İkincisi karşı taraftakileri baskı altına almak ve kendi amaçlarını gerçekleştirecek dinamikleri harekete geçirmek için daha saldırgan ve keskin şiddet eylemlerini kapsar. Tahrip edici teröristler kendi amaçlarına sempatiyi kaybetme riski bulunan kitleye yönelik gerçekten zarar verici (can ve mal kayıplarına yol açan) terör eylemleri gerçekleştirirler. Üçüncüsü ise en yıkıcı terör eylemlerini kapsar. İntihar terörizmi baskı gücünü en yüksek düzeye çıkarsa bile bu terörist amaca destek olan temelde en büyük kayıp göze alınarak yapılır. İntihar saldırıları, her ne kadar radikal unsurlar için çekici bir destek görse de, terörist topluluğun ılımlı taraftarları arasında bir tartışma yaratır ve desteğini kaybederken öldürülen muhaliflerin sayısını en yükseğe çıkarmak terörün amaçlarına sempati duyabilecek kitleyi terör gruplarından uzaklaştırır. Bir başka sınıflandırma Thornton'a (1964) aittir. O'na göre iki çeşit terör vardır. (1) İtaate zorlayıcı (Enforcement) terör; siyasi sistemdeki kurulu otorite tarafından kullanılan zorlayıcı terördür. (2) Tahrikçi (Agitational) terör; mevcut sistemi yıkmak için devrimcilerin kullandığı terör (Thornton, 1964'ten aktaran . Price, 1977: 52). Ayrıca terör popüler bir şekilde çıkan ayaklanmalardan ve bunun diğer ucundaki önceden politik stratejisi olan iyi yapılanmış grupların terör eylemlerine kadar uzanan bir süreklilik içinde cereyan edebilir. Terör grupları politik iktidarı doğrudan yıkabilecek üstün silahlı güce sahip değildir. Yine gerilla savaşı ve terör arasındaki farkı da görmek gerekir. Her ikisi de büyük silahlı güce karşı zayıfın silahlı eylemlerini kapsar. Ancak gerilla savaşı küçük izole grupların büyük silahlı güçlere karşı küçük zaferler kazanabildiği silahlı şiddet hareketleri olarak gerçekleşirken terör üstün güce karşı gizli ve hilekâr silahlı eylemlerde bulunur. Çünkü terörist üstün silahlı güçle karşılaşabilecek konumda değildir ve bu nedenle hedefleri sivillerdir (Crozier. 1960'tan aktaran Price, 1977: 53). Askeri operasyon, savaş, gerilla savaşı gibi kavramların da herkes tarafından kabul edilmiş tanımlamaları hâlihazırda mevcut değildir. Ancak gerilla tabirinin empatik biçimde kullanılmasına itirazlar da söz konusudur (Gibbs, 1989: 332). Buna karşılık son zamanlarda terörizmin dinamiklerini bir paradigma olarak inceleyen çalışmalar da vardır ki bu terör saldırılarını uluslararası boyutta değerlendirmeye dönük akademik

çalışmalardır. Buna göre terörist saldırılar bir bulaşıcı hastalık gibi terörün taklit edilmesine veya yayılmasına yol açarlar. Bu konuda Heyman ve Mickolus'un (1981) geliştirdiği model güncel terör konusunda kavramsal bir çerçeve sunar ve matematiksel bağlamda terörü açıklamaya çalışır (Hamilton ve Hamilton, 1983: 41). Volgy (1997:209) ise terörle ilgili teorik yaklaşımlar üç ana başlıkta toplar: Birinci grupta yer alan yaklaşımlar iç ve dış koşullarda gömülü temel nedenleri varsayar ve teorik çerçevesini buna göre oluşturur. İkinci grupta yer alanlar ise terörü daha çok politik aktivite olarak görür ve terör açıklamalarını niyetleri, yetenekleri, eylemecilerin yönelimlerine ve hedeflerin mahiyetine göre gerçekleştirmek isterler. Üçüncü grupta yer alanlar ise terörü sistemi bir anlayışla analize yönelirler.

Terör örgütlerinde Örgütlenme, Strateji ve Eylem

Terör örgütlerinin çalışma sistemleri ve eylem şekilleri de geniş bir yelpazede görülmelidir. Bu bağlamda terör örgütlerinin eylem ve stratejileri bir ülkeden diğerine, terör örgütlerinin amaçlarına, sahip oldukları kaynaklara göre farklılık gösterir. Küreselleşmenin sonuçlarından biri de terörle ilgilidir. Terör örgütleri birbirlerinin eylemlerini ve bu eylemlerin sonuçlarını değerlendirmekte, kendi eylemlerini, örgütlenme tarzlarını ve stratejilerini bu değerlendirmelere göre yeniden yapılandırmaktadırlar. Çarpıcı bir örnek vermek gerekirse Türkiye 12 Eylül 1980 öncesi yaygın şekilde yaşadığı terör ortamında intihar bombacılarına rastlanmaz. Ne zaman ki El Kaide bağlantılı intihar bombacıları terör eylemleri yaptılar, bundan sonra da benzer terör eylemleri görülmeye başlandı.

Türkiye'deki terör hareketlerine bakıldığında, bunların izinli ya da izinsiz mitingler, parti binalarına yönelik saldırılar, devletin askeri görevlilerini veya resmi personelini tehdit, yaralama, öldürme, bankalara ve bankamatiklere yönelik soygun ya da silahlı, bombalı saldırılar, sivil ya da askeri hedeflere yönelik intihar saldırıları şeklinde olabildiği görülür. Terör örgütleri, en insani değerlerden en vahşi davranış biçimlerine kadar pek çok unsuru kendi amaçlarına ulaşmada araçsallaştırabilirler. Her türlü olayı kendi lehlerinde propaganda malzemesi yapmaya her türden çeşitli psikolojik sorunları olan insanları militan yapmaya isteklidirler. En yüce değer olarak insanlık onuruna işaret ederken en temel insan hakkı olan yaşama hakkını tanımayan bir cinayet makinesi haline getirirler. Bu noktada hedefin kim ve kimler olacağı önemli değildir. Hedef insanın, insani değerlerin yaşatılması ve yüceltilmesi değil, terörün yaşatılmasıdır. Terör ve terörist unsurlar pek çok kaynaktan beslenirler. Cinsel sorunları olan bir adam bir örgüt lideri olarak ortaya çıkıp kadınlara ya da erkeklere hükmederek cinsel sorunlarını bilinçaltında tatmin edebilir. Bir başka şekilde toplumda kabul edilen meşru yol ve araçlarla kendine saygın bir

yer edinmeyen kişi terör hareketleri içinde yer alarak yaşadığı bu eksikliği ikame etmek isteyebilir.

Bu noktada işbirlikçiler kavramını açmak gerekir. İşbirlikçiler yalnızca terör örgütüne lojistik destek sağlayan kişi, firma ya da gruplarla sınırlı değildir. Burada kuruluş amaçları farklı çeşitli dernek veya sivil toplum kuruluşları da bu kategoride yer almaktadır. Günümüzde hukuk devleti kavramı içinde mahkeme kararı olmaksızın hiçbir kimse ya da kuruluş suçlu ilan edilemez. Ancak bazı kişi ya da grupların açık ya da örtük şekilde ortaya koydukları söz ve davranışlar, bu tip çevrelerin kamuoyu tarafından terörü destekleyen bir aktör olarak algılanmasına yol açmaktadır. Herkes bu gerçeği bilmekle birlikte, demagojik taktiklerin arakasına saklanan kişi ya da gruplara demokrasi ve hukuk kuralları çerçevesinde bir şey yapılamamaktadır. Bu durum terörü besleyen kısır bir döngü yaratmaktadır. Teröre hayır gösterilerinde binlerce kişinin “Mecliste PKK İstemiyoruz” şeklindeki haykırıları bunun en somut örneğidir.

Terör örgütleri nasıl organize olurlar? Hangi yöntemlerle taraftar toplamaktadırlar? Bu gibi soruların cevapları son derece önemlidir. Burada kısaca terör örgütlerinin yapılanması hakkında bazı tespitlerde bulunmak yararlı olacaktır.

Saf gönüllüler: Bu grupta yer alan kişiler saf hayalcilerdir, insan hakları, eşitlik, özgürlük gibi kavramaların çekiciliği kullanılarak en ön saflarda yer alırlar. Bunlar kitap fuarları, çeşitli dernekler, üniversite çevrelerinde yer alan genç insanlardır. Onlar sadece kendilerine anlatılan iyilik masallarını dinlerle ve anlatırlar. Bu gibi kişiler genellikle parçalanmış ailelerden ya da aileden sevgi ve şefkat görmemiş psikolojik sorunları olan insanlardır. Bunlardan uygun olanlar seçilerek daha aktif görevlere yönlendirilirler. Örgütlerin propaganda elemanları bu gençlere yönelik özel çalışmalar yürütürler. Onlara örgütün kendilerine güven duyduğunu ifade edecek ortamlar organize ederler. Böylece kişi kendini önemli bir birey olarak görmeye başlar. Bu süreç hapisaneye, cinayetlere kadar giden bir sürecin ilk aşamalarıdır.

İntikamcılar: Bu gibi kişiler genellikle devletin herhangi bir kurumuyla ilgili yaşadığı sorunlardan hesap soracak bir güdüyle hareket ederler. Başka yollarla gideremediği eziklik duygusunu ancak bir terör örgütü bünyesinde devlete karşı eylemlerde bulunarak tatmin etmek ister. Bu grupta özellikle terör nedeniyle ceza almış ya da ölüm yaşamış ailelerden yetişen insanlardan gelmişlerdir. Bu gibi insanlar kemikleşmiş bir düşünce yapısına sahiptirler ve her konuda örgütün çıkarlarını ve eylemlerini savunurlar. Her türlü eylemi ve kötülüğü yapmaya gönüllüdürler.

Propagandacılar: Örgütlerin propaganda elemanları örgütlerin ideolojik kimliğini ve amaçlarını tanıtmak ve yaşatmak için faaliyet gösterirler. Bunların

tek amacı örgüt lehine kamuoyu yaratmaktır. Örgütlerin hatalarını ve yetersizliklerini örtmeye, amaçlarını ve eylemlerini yüceltmeye yönelik bütün taktik ve becerilere sahip olmaları yönünde eğitilirler.

Organizatörler: Bu grupta yer alan insanlar örgütün katılacağı etkinlikleri, eylem şekillerini, eylemlerde kullanılacak araçların neler olacağını, eylemin temel hedeflerine uygun bir organizasyonun nasıl olması gerektiği konusunda görev alırlar. Kullanılacak pankartlar, kullanılacak taş ve sopalar, Molotof kokteylleri, atılacak sloganlar ve diğer gösteri unsurları bu grupta yer alanların işidir.

Siyasi partilerle ilişkiler Elemanları: Örgütsel faaliyetlere destek olabilecek siyasi kişi ve kurumları örgüt lehinde hareket etmeye yönelik girişimlerde bulunurlar. Bu yöndeki faaliyetlerin sürdürülmesini ve yönetilmesini sağlarlar. Örgütün amaçlarına yönelik olarak mevcut ortamı değerlendirerek mevcut siyasi partileri örgüt lehine karar ve uygulamalarda bulunmaya ikna etmeye çalışırlar. Varsa kendilerini destekleyen partiyle terör örgütü arasında bağlantı sağlarlar.

Medya elemanları: Medyayı örgüt lehine yönlendirme ve örgüt amaçları doğrultusunda kamuoyu yaratmak için görevlendirilirler. Özellikle açlık grevleri gibi olaylarda öne çıkarlar, ulusal ve uluslar arası alanlarda etkin çeşitli kurum temsilcileri vasıtasıyla devlet üzerinde siyasi baskı yaratmaya çalışırlar. Demagoji, yalan, bilgi çarpıtması vs. gibi konularda oldukça eğitimlidirler.

Uluslararası ilişkiler elemanları: Dünya özellikle Avrupa'da örgüt lehine uluslar arası destek sağlamak için görevlendirilirler. Bu gibi kişilerin eğitilmiş olması, yabancı dil bilmesi, sosyal ilişkiler kurmada becerikli olması gibi özelliklere sahip olmaları beklenir. Bu gibilerin dünya siyasetinde ve sosyal bilimler alanındaki söylem tarzlarından haberdar olması özellikle beklenir.

İstihbarat elemanları: Örgüt kendi eylem stratejisini belirlemek için belli ölçülerde kamuoyunun yaptıkları eylemleri nasıl değerlendirdiklerini bilmek ister. Bu amaçla örgü için çalışan elemanları değişik sosyal ortamlar için salarak buralarda terör örgütünün ilgilendiği olaylarla ilgili bilgi toplamları istenir. Bu gibi kişiler kendilerini hiçbir zaman örgüt sempatisini gibi göstermezler aksine örgüt aleyhinde konuşmaları rahatlıkla yaparlar. Bunlar kimi zaman seyyar satıcıdır, kimi zaman öğretmendir vs.

Askeri faaliyet elemanları: Bunlar terör örgütünün dayandığı esas çekirdek kadrolardan biridir. Örgütün her türlü silahlı hareketleri bu gruplar tarafından idare edilir ve gerçekleştirilir. Örgütün askeri kolu kendi başlarına hareket etmezler. Kendilerine örgütün siyasi kanadından gelecek emirler

doğrultusunda hareket ederler. Normal bir vatandaş gibi iş ararlar, ev kiralarlar, nişanlanırlar. Ama bunların hepsi kendilerin saklamak için bir kılıftır.

Mali kaynak elemanları: Örgütün ihtiyaç duyduğu para hareketlerini yönetirler. Kermesler, çeşitli fuar etkinlikleri, yardım kampanyaları, gazete ve dergi satışları, silah ve uyuşturucu ticareti gibi faaliyetlerden elde edilen paralar örgütün ihtiyaç duyduğu alanlarda kullanılır.

Yasa dışı işlerle ilgili elemanlar: Bu gibi kişiler yasadışı her türlü işi organize ederler. Uyuşturucu ticareti, kaçakçılık, kadın pazarlama, insan kaçakçılığı gibi her türlü yasadışı iş bu kişilerce organize edilir.

Türkiye’de Terör

Türkiye’de terörle mücadelenin askeri boyutu esas olarak Türk Emniyet Teşkilatı ve Türk Silahlı Kuvvetleri birim ve organları eliyle yürütülmekle birlikte terör örgütünün kimliği, eylem stratejileri, büyüklüğü gibi konulara bağlı olarak belli bir işbölümü ve koordinasyon temelinde hangi kurumun hangi örgütlere yönelik çalışmalarda bulunacağı belirlenir. Örneğin, PKK her iki kurumun birlikte mücadele ettiği bir örgüttür, diğer taraftan Hizbullah ise Emniyet güçlerinin ilgi alanında kalır. Bu çalışmanın kapsamı bakımından sadece Emniyet Müdürlüğü bünyesinde teröre karşı mücadelenin başlangıcını sunmakla yetineceğiz.

Türk Emniyet teşkilatında terörle mücadele “Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı” tarafından yürütülmektedir. Bu birimin kökeni 1924 yılında Emniyet Umumiye Müdür Muavinliğine bağlı olarak devletin genel güvenliğine yönelen her türlü tehdit ve yıkıcı faaliyetlerle mücadeleyi yürütmek üzere kurulmuş olan 1.Şube ile başlar. Birinci Şube, 04.06.1937 tarihinde yürürlüğe giren 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle Güvenlik Dairesi Başkanlığı bünyesinde Yıkıcı Faaliyetler Şubesine dönüştürülür. Ağır bir terör ortamını takiben bu birim 26.08.1986'da "Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı" adıyla yeni bir yapıya kavuşturulur. Bu yeni yapıdaki alt birimler şöyledir: Araştırma ve Değerlendirme Şube Müdürlüğü, İnsan Hakları Şube Müdürlüğü, Bölücü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Sağ Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Sol Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Psikolojik Harekât Şube Müdürlüğü. Daha önce “Merkez Özel Harekat Şube Müdürlüğü” adıyla aynı yapıda yer alan birim daha sonra yapılan bir düzenlemeyle (17/02/1994) “Özel Harekat Daire Başkanlığı” olarak ayrı bir birim olarak yapılandırılmıştır.

Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı'nın görev yetkileri 05/11/2001 tarihinde yürürlüğe giren Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği ile yeniden düzenlenmiştir. Genel

olarak çalışmaları her türlü teröre karşı önleyici ve caydırıcı tedbirleri alarak, Türkiye'nin huzur ve güvenliğini sağlamaktır (<http://www.egm.gov.tr/daire.temuh.asp>). Her ne kadar Türkiye'deki terör örgütlerinin ideolojileri, örgütsel yapılanmaları, kuruluşları ve eylemleri itibarıyla bakıldığında bunların kökenleri yakın tarihlerde gibi görüne de gerçekte daha eskilerde olduğu görülür. Türk Emniyet teşkilatının Türkiye'deki terör örgütleri listesi (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorgrup1.html>) şöyledir:

1. Türkiye Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C)
2. MKP (Maoist Komünist Parti)
3. TKP/ML-KONFERANS
4. Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP)
5. PKK/KONGRE-GEL (Kürdistan Halk Kongresi)
6. Kürdistan Devrim Partisi (PŞK)
7. Kürdistan Demokrat Partisi-Bakur (PDK/BAKUR)
8. Hizbullah
9. Hilafet Partisi (HP)
10. İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA-C)
11. Tehvid Selam (Kudüs Ordusu)
12. El Kaide Terör Örgütü Türkiye Yapılanması

Bir Terör Örgütü Olarak PKK

PKK Kürt halkının çıkarlarını temsil etme iddiasıyla kurulmuş bir terör örgütüdür. Türkiye, Kürt sorununu Osmanlı İmparatorluğundan devralmıştır. Kürtlerin ayrılıkçılık yönündeki eğilimleri bir takım faktörlerin etkisi altında şekillenmiştir. On dokuzuncu yüzyılda Avrupa'yı saran milliyetçilik dalgası, İngiltere, Rusya, İran, Irak, Suriye gibi devletlerin bölgesel çıkarları, Marksist ideolojinin araçsallaştırılması, bölgedeki diğer Kürt gruplar, Örgüt liderliğini Abdullah Öcalan'ın yaptığı 120-160 kişilik bir grup tarafından 1978'de Diyarbakır, Fisköy'de kuruldu (Akinan'ın Özcan ile röportajından, 2007:16-21).

Yöntem

Türkiye son on yıllardır ne yazık ki, çok değişik niyetlere sahip terör örgütlenmelerinin ve terör örgütlerinin mekânı ve hedefi haline gelmiş ya da getirilmiştir. Türkiye'nin kalkınma ve ilerleme hamleleri sürekli olarak terör engeline takılmaktadır. İçinde bulunduğumuz 2008 yılı Şubat (21) ayında Türk Silahlı Kuvvetleri terör kaynaklarını vurmak ve imha etmek için bir kara

harekâtı düzenlemiş bulunmaktadır. Yani konu sıcak ve Türkiye açısından olduğu kadar bölge açısından da son derece kritik bir aşamada bulunmaktadır. Üç günlük süre içinde 7 şehit verilmiş, 79 terörist öldürülmüştür.

Türk insanı için vatani için ölmek şahadet şerbetini içmek demektir, vatani için sakat kalmak, yaralanmak gibi durumlar ise gazi kavramıyla ifade edilir ve kutsal bir anlam atfedilir. Türkiye farklı terör örgütlerinin saldırılarında binlerce insanını kaybetmiş binlercesi de yaralanmış ya da sakat kalmıştır. Ne acıdır ki Türkiye terörle mücadelesinde iki büyük çıkmazla karşı karşıya kalmıştır. Terör örgütü hukuki olarak kanıtlanmamış olsa bile kamuoyu nezdinde T.B.M.M. bünyesinde siyasi bir parti olarak temsil ediliyor görüşündedir¹. Türkiye terör örgütlenmeleriyle mücadele ederken dünya özellikle ABD'den en düzey yetkililer² Türkiye'yi PKK ile masaya oturmaya davet etmektedirler. Sanki kendileri terörist diye gördükleri ülke ya da gruplarla görüşerek sorunu çözmek istemişler gibi. Irak ve Afganistan'da Amerikan işgali hâlâ devam etmektedir. Bu ülkelerde binlerce masum insanın öldürülmesinden kim sorumludur acaba? Ayrıca bunlardan kaç teröristtir? Bu satırların yazıldığı gün gazetelere şu haber düştü "*Başkan George W. Bush'un sözcüsü Perino, gazetecilere açıklamasında, "Biz, ABD, Türkiye ve Irak arasında diyalogu ve koordinasyonu cesaretlendirdik. Ancak, PKK ile hiçbir zaman müzakere etmedik ve görüşme yapmadık ve yapmamaya devam edeceğiz. Türkiye'den de bunu yapmasını beklemiyoruz"*" dedi."(6 Mart 2008, Hürriyet). Fakat bu açıklama ruhlarda yatan teröristlerle görüşün yaklaşımını ne kadar silebilir.

Bu makale Aydın Şehit Aileleri ve Gaziler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği³'nin bazı üyeleriyle (10 kişi) gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesini içerir. Bu çalışmada temelci teoriden yararlanarak görüşmelerden elde edilen veriler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de çok fazla tanınmamasına rağmen temelci teori uluslararası sosyal bilim çevrelerinde çok etkili ve geniş bir uygulama zeminine sahip bir metottur. Bu metot yalnızca sosyoloji alanında değil, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler, yönetim gibi pek çok alanda yaygın bir şekilde araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır (Strauss ve Corbin, 1997: vii). Temelci Teori Enstitüsü (Grounded Theory Instution) adıyla akademik bir organizasyona sahiptir ve internet üzerinden erişimi vardır (<http://www.groundedtheory.com/bio.html>). Bu bağlamda organizasyonların işlevsellikleri, sosyal hareketler, kültürel olaylar uluslar arasındaki etkileşimler kadar kişilerin yaşamları, yaşam tecrübeleri, davranışları, duyguları, hisleri araştırmaya konu edilebilirler (Strauss ve Corbin, 1998:11).

¹ Bakınız Oktay Ekşi'nin Hürriyet'teki köşesinde 23 Şubat 2008 tarihli " Sadece PKK değil" adlı makalesi

² Ayrıntılar için 6 Mart 2008 tarihli gazetelere bakılabilir.

³ Dernek 2000 yılında resmi olarak açılmıştır. Kuruluş aşamasında 30-40 üyesi olan derneğin bugün 190 üyesi bulunmaktadır. Bu derneğin üyeleri şehit yakınları, şehit anne-babaları, şehit eşleri, şehit çocuklarıdır.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Görüşmelerde bulunduğumuz 10 kişinin yarısı erkek yarısı kadındır. Bunlardan 5'i şehit babası (68 yaşındalar), 2'si şehit kardeşi (18,36), 1'i gazi (56), 3'ü şehit eşidir (47,39,39). Gözlemlerimize göre şehit yakınları ve gazilerin ortak bilinç geliştirme, etkili kulis faaliyetleri geliştirme yönünde ciddi girişimlere ihtiyacı vardır. Belli konularda siyasi ve ekonomik konularda etkili bir sivil toplum kuruluşu rolünü oynayabilecek bir kolektif aktör olabilmelidir.

Aydın Şehit Aileleri ve Gaziler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Aydın ili merkezinde Zafer Meydanı'nı İzmir Çevre Yoluna bağlayan cadde üzerinde bulunur. Daha önce Güzelhisar Mahallesi'nde faaliyet gösteren dernek 2007 yılında şimdiki yerine taşınmıştır. Dernek binası tek katlıdır, idari bölüm dışında kalan üç cephesi camdır. Binanın kapalı olan kısmı batı yönündedir. Binanın önü Doğu yönüne bakmaktadır. İdari kısmın caddeye bakan tarafı şehit resimlerinin asıldığı bir fon haline getirilmiştir. Duvarlarda asılan şehit resimleri onların gözünde bu vatan için canını vermiş bir vatan evladı, dahası bu vatanın değişik yerlerinde vatani süsleyen çiçeklerdir. Yüreklerinde hissettikleri acı onların gururu olmuştur.

“18 Mart Şehitler Haftası” etkinlikleri çerçevesinde 15 Mart 2008'de sabahleyin Aydın Şehit Aileleri ve Gaziler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği önünde hayır için lokma döktürüldü. Çoluk çocuk, yaşlı genç onlarca insan Derneğin bu etkinlikte bir araya geldi. Derneğin bir parkın içinde olması nedeniyle dışarıda güneşli havada insanlar sevabına ikram edilen lokmaları yediler, sohbet ettiler. Derneğe girenler çıkanlar etkinliğin ruhunu yansıtan bir atmosferde birbirleriyle kucaklaştılar. Derneğin faaliyetlerine destek veren gönüllüler de hizmet ediyorlardı. Burada Şehit yakınları, acılı anneler, babalar, kardeşler ve Gaziler de birbirleriyle dertleşiyorlar. Dernek aynı zamanda çeşitli siyasi partilerin ve siyasi kişiliklerin de ilgi alanı içinde kalıyor. Şimdi burada bu buluşmanın sosyolojik açıdan manasını analize girişmek gerekir. Her bir şehit yakını kalben ve fikren kendi şehit fotoğrafına yakındır. Ancak konuşmalarda aralarında bir fark gözetilmediği de üstüne basarak vurgulanır. Her şehit fotoğrafı sıra numarası ile duvarda yerini almaktadır. Onların yakınları ve resimler arasında canlı bir etkileşim söz konusudur. Hatıralar, rüyalar, mezar ziyaretleri ve anma günleri toplum gerçekliği içinde canlı bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Bu mekan tam da Giddensçi (2005:23) anlamda mahalleri oluşturmaktadır, yani zaman ve mekan insanın öznel beninde anlam kazanmaktadır. Mahal Aydın'daki bir Dernek binasından şehitlerin kanlarının toprağa karıştığı bozkırlara, yalçın kayalıkların sarp yamaçlarına, dağların zirvelerine kadar genişleyen bir anlamlaştırma süreci boyunca Vatan toprağının sınırlarını belirler. Bu harita gerçek bir vatan haritasıdır.

Derneğin temel işlevi şehit yakınları ve gaziler arasında dayanışma duygusunu güçlendirmek ve canlı tutmaktır. Gözlemlerimize göre, dernek

üyeleri rahatça derneğe uğramakta oturup sohbet etmekte ve birbirlerine güç vermektedirler. Gelip gidenler orta ve alt sınıf üyesi olarak nitelendirilebilirler. Genel olarak giyim kuşamları, davranışları, hal ve hareketleri onları üst sınıftan insanlar olarak görmemize engel olmaktadır. Her ne kadar yaşadıkları acılar çok derin de olsa, acılarını sarmasını ve yaşama tutunmasını başarmış insanlar olarak görünmektedirler. Konuşmalarında söylemlerinde vatan ve millet için canlarını ve kanlarını ortaya koymuş insanlar olduklarını daima karşısındakine hissettirmektedirler. Bu durum sosyolojik anlamda nasıl ifade edilebilir? İlk akla gelen kavram toplumsal dayanışma olmakla birlikte, bu durumu ifade etmede yetersiz kalmaktadır. Toplumsal dayanışma kavramı her türlü işbirliği ve yardımlaşma durumu için kullanılacak çok genel bir kavramdır ve ancak analitik amaçlar için yararlı olabilir. İncelediğimiz konu açısından bu durumu ifade etmek için “toplumsal onarım/yama” kavramını öneriyorum. Bu kavram terörden dolayı bir yakını kaybetmiş şehit yakınlarının ve gazilerin yaşadıkları sosyal ortamda yaşama tutunmalarını sağlayan bir onarım/yama işlevi görmektedir. Kendi aralarında yaşadıkları etkileşimlerde benzer acıları ve sorunları yaşamış kişiler olarak birbirleriyle empati kurarak terörün ortaya çıkardığı bireysel ve toplumsal düzeydeki yaraları tamir etmeye ve ortaya çıkan boşluğu yamamaya çalışmaktadırlar. O halde sosyal onarım/yama bir toplumsal soruna bağlı olarak ortaya çıkan acı ya da kederin, boşluğun yeni toplumsal ilişkilerle tamamlanması durumunu ifade eder.

Şehit ve gazi yakınları yaşadıkları acıyla karşılaşmaları bazı etkenlerle birlikte değerlendirilmelidir. Böyle bir kara haberin aile bireyleri üzerinde yaratacağı yıkım elbette onlar için hiç de kolay olmamaktadır. Toplumun konuyla ilgili bireysel kolektif aktörleri yaşanan toplumsal sorunun farkındadırlar. Şehit veya gazi yakınlarının sosyal sistemde ayakta kalabilmeleri ve yaşamlarını sürdürebilmeleri toplumun varlığını devam ettirebilmesi açısından da son derece önemlidir. Bu nedenle kimi zaman kontrollü kimi zaman kontrolsüz koruyucu çeşitli mekanizmalar ailelere destek sağlamak amacıyla işlevsel hale getirilir. Gelenek, dini ritüeller, inançlar, rüyalar, çeşitli hatıratlar, atasözleri, tıbbi materyaller bu destek mekanizmaları ve süreçleri içinde yer alır. Toplumsal yaşamda Görüşmelerimizden edindiğimiz izlenimler doğrultusunda şehit haberini alan ailelerin bu sürece katılmaları beş aşamada gerçekleşmektedir. Bu aşamalar sırasıyla şöyledir:

1. Kaygı dönemi: Bu dönemde riskli bölgede görev alan kişinin yakınları terör nedeniyle tedirginlik içine düşmektedirler. Riskli bölgede bulunan kişi öğretmen, polis ya da asker olabilmektedir. Fakat bu kaygı genellikle askeri personel ve emniyet mensupları içindir. Aileler orada bulunan oğlu, kocası ya da kardeşiyle ilgili gelebilecek olası bir kötü haberle tedirginlik içinde bulunurlar. Radyolar, televizyonlar, gazeteler böyle bir haberle karşılaşmamak duasıyla izlenir.

2. Acı habere hazırlık dönemi: Şehit yakınları veya gazi yakınlarına ölüm haberi doğrudan ve ani bir şekilde duyurulmaz. Bu konuda izlenen taktik aile

bireylerine psikolojik ve tıbbi en uygun desteğin sağlandığı bir ortamda acı haberi vermek şeklinde olmaktadır. Örneğin köyde yaşayan bir aileye oğlunun şehitlik haberi iletilecekse önce evde kimin ya da kimlerin olduğu şüphe uyandırmayacak bir kişi tarafından öğrenilir. Eve yapılan bu ziyaret sıradan bir hatır sorma ya da bahaneden bir şey sorma şeklinde olur. Ziyareti yapan kişi ya ailenin iyi bir komşusu, muhtar veya bu statüde biri olabilir. Bu esnada haberi verecek askeri görevliler ve cankurtaran yan sokakta hazır beklemektedir. Evde baba yoksa en uygun şekilde çağırılır ve aileye başsağlığı dilenir. Bu esnada psikolojik yıkım içinde bulunan fertleri teskin için sakinleştirici iğne yapılır. Burada iğne yapılmasındaki amaç acının kontrol altında tutulmasıdır, ancak bu durum genelleştirildiğinde toplumun refleksine yapılan bir kontrol olarak da düşünülmelidir.

3. Acıyı paylaşma dönemi: Şehitlik haberi bu andan sonra çok hızlı bir şekilde en uzaktaki yakınlarla kadar ulaşır. Aile bireyleri, akrabalar, konu komşu şehit ailesinin acısını paylaşmak üzere eve taziye ziyaretinde bulunurlar. Burada belirleyici ölçü “yakınlık” olmaktadır. Aileye en yakın olanların cenazenin alınmasından defnine kadar olan süreçteki rolü öncelikli olmaktadır. Evler ağrıtların, ağlamaların ve acıların paylaşıldığı mekânlar olur. Acıyı paylaşma sürecinde mevlit okutmak, hayır dağıtmak, fotoğraflara bakmak, onlarla konuşmak, ölenin sevdikleri ve arkadaşlarıyla geçmişte yaşanan hatıraları konuşmak gibi pek çok sosyal değişken devreye girer. Haberin alındığı ilk günden itibaren aileye en yakın bireyler evde yatıya kalarak ev işlerinin yapılmasında ve aile bireylerine psikolojik destek sağlanmasında yardımcı olurlar. Cenaze evine başsağlığı için gelenler taziyeye gelenlere ikram edilmek üzere çeşitli gıda maddeleri getirirler. Evde yemek yapacak ortam olmadığından ilk birkaç hafta komşular cenaze kendi evlerinde yaptıkları yemeklerden getirirler. Zaman ilerledikçe uzaktan gelenler kendi evlerine dönmüş olurlar, konu komşudan da ziyaretler de gittikçe seyrekleşir. Aile yavaş yavaş gündelik yaşamın gairesi içinde eski yaşamını sürdürmeye hazır hale getirilir. Elbet yine acı devam etmektedir, ancak şehit haberinin alındığı ilk günlerdeki depresyon dönemi artık yoğun bir acı paylaşımı sonucunda daha hafifler.

4. Acıya alışma dönemi: Günler haftalar geçer aile şehit ve gazisi için yaşadığı acıyı unutmaz, ama hayatın devam ettiğini kabul eder. Akrabalarla, konu komşuyla geçmişte paylaşılan anılar tazelenir, fotoğraflara bakılır, mektuplar okunur, nihayetinde kutsal bir dava uğruna evladın, eşin veya kardeşin şehit ya da gazi olduğu fikri zihinlere işlenir. Fiziksel yokluk moral duygularla, dini değerlerle telafi edilir. Böylece aile bireylerinin duyduğu acı manevi değerlerle dengelenerek bireylerin yaşama tutunmaları sağlanır. Bu süreçte önemli bir sosyal unsur da ailenin süreklilik gösteren acısına süreklilik gösteren törenlerin veya anma günlerinin gerçekleştirilmesidir. Artık o da bir şehit yakını veya gazi olarak her şeye rağmen sürekli hatırlanmayı, onurla anılmayı toplum tarafından maddi ve manevi ödüllendirmeyi hak etmiş biridir. Böylece toplum ve acılı aile karşılıklı alışveriş sürecinde toplumsal ve psikolojik bir dayanışma içindedirler.

5. Acıyı şoklama dönemi: Şehit olan aile bireyi aileyi tamamen terk etmiş olmaktadır. Aile her ne kadar bu acıya kendini alıştırmaya çalışsa da yokluğun sürekliliği karşısından zaman zaman psikolojik yıkım ve keder nükseder. Bu gelgitli duygusal gerginlikler kontrol edilemezse bireyler akıl sağlığını bütünüyle kaybeder ve yaşam direncini kaybeder. Bu tehlikeli psikolojik yıkımdan kaçınabilmek için şehit veya gazi yakınları kendi iç dünyalarında duydukları acıyı kabul edilebilir sınırlar içine çekerler. Bu şehit veya gazilerle ilgili olarak nelerin konuşulup konuşulmayacağını belirlenmesi, kimin evde neleri açığa çıkartamayacağı veya bu acı olay gündeme geldiğinde kimin nasıl tepki vereceği gibi konularda aile bireyleri arasında bir zamana bağlı ve kendiliğinden doğan bir uzlaşma sağlanır. Bu acının şoklanmasıdır. Artık aile bireyleri şehitlik haberini aldığı ilk günde verdiği tepkileri vermez, feryat figan ağlamaz, bunun yerine yıllar sonra bir iç çeker, derin nefes alır, kafasını sağa sola sallar.

İlk görüşmemizi⁴ gerçekleştirdiğimiz kişi bir şehit eşidir. Kendisi görüşmenin başlarında yaşadığı sorunları ifade etmeye şu sözlerle başladı: “xxxx önce kendini tanıtır. Sonra 24 yaşında bir oğlu olduğunu söyler. “Bunları şu maksatla anlatıyorum kırk yedi yaşında olmama rağmen, oğlum üniversiteyi bitirmiş olmasına rağmen oğlum babasız büyüyen bir çocuk. Terörün en büyük sorunlarından bir tanesi ailelerin yıkılması, manevi açıdan ve kendi açımızdan söylüyorum. Çocuklarını kaybeden anne babalar, eşlerini kaybeden çocuklar, her şeyden önemlisi babalarını hiç tanımayan çocuklar, tanıyamayacak çocukların olması. Benim açımdan en büyük sorun bu. Çünkü çocuğum yirmi iki aylıktı babasını kaybettiğinde ve şu anda 24 yaşında, mühendis çıktı ve başarısını babasıyla kutlayamadı.” Eşini kaybetmiş olmanın kendisine vermiş olduğu en büyük sıkıntı veya keder oğlunun babasız büyümek zorunda kalmasıdır. Glasser ve Strauss temelci teori çerçevesinde sevgi, ölüm, depresyon gibi kavramları incelerken bu gibi durumları sosyolojik anlamda ifade etmek için “sosyal kayıp” (social loss) kavramlaştırması yoluna giderler (Glaser ve Strauss, 1967’den aktaran Larossa, 2005: 841). Bir şehit eşi olarak onun “..oğlum babasız büyüdü..” sözleri Temelci Teoriye göre nasıl değerlendirilebilir? Burada eşin ölümü sadece “sosyal kayıp” olarak nitelendirilebilir mi? Kanımca bu sorunun cevabı hayır. Çünkü burada eşin ölümü sonrasında ortaya çıkan durum yeniden ve Türkiye sosyal yapısında yaşanan terör sorunu bağlamında değerlendirilmelidir. Glasser ve Strauss’un “sosyal kayıp” kavramlaştırması örneğimizdeki durumu kavramlaştırmak için hem yetersiz hem de uygun değildir. Benim bu durumu açıklamak için önereceğim kavram “sosyal boşluk/engel”dir.

Sosyal boşluk/engel kavramlaştırmasını şöyle ifade etmek mümkündür. Kavram boşluk ve engel sözcüklerine sosyal nitelemesi getirilerek oluşturulmuştur. Boşluk, kaybedilen eşin aile çevresinde bulunamayışından doğan ve yeri hiçbir şekilde doldurulamayacak olan bir manevi boşluk

⁴ Görüşme Tarihi: 8 Mart 2008, Saat: 11.00

yaratmaktadır. Bu boşluk aile bireyleri için psikolojik yıkımları ve üzüntüleri yaşamın her anına taşıyan bir etki alanı yaratmaktadır. Aile bireyleri bu boşluğu buldukları her ortamda yaşamakta ve yaşatmaktadır. Bu durum hem aile hem de toplum açısından bir boşluk yaratmaktadır. Bunu bir tür hava boşluğuna benzetebiliriz. Uçağın atmosferde uçarken hava boşluğuna yakalanması nasıl uçakta bir sarsıntı yaratıyorsa, sosyal alanda da eşin kaybedilmiş olması aile bireylerinde ve toplumda benzer etkiye yol açmaktadır. Bir uçağın hava boşluğuna yakalanması belli ölçülerde rastlantılara bağlıdır. Oysa ailenin yaşadığı boşluk sosyal etkileşimler süresince şu ya da bu şekilde onların benliklerinde taşınır ve onun ne zaman sarsıntı yaratacağı bir tür durumsallık gösterir. Sosyal boşluk daha çok acıyı yaşayan özne bireylerin dış dünyadaki sosyal gerçekliği yaşama biçimlerine karşı kendini göstererek somutlaşır. Bunlar kimi zaman ağlama, gözyaşı, yakınma, nefret gibi davranış veya duygularda kendini gösterir. İkili kavramın diğeri engeldir. Burada engel, terörün tarafı olarak görülen guruba ve temsil ettiği terör örgütün amaçlarına karşı duygusal, duyuşsal ve davranışsal engel yaratmayı ifade eder. Çünkü aile bireyleri yaşadıkları acının sorumlusu olarak gördükleri guruba ve terör örgütüne karşı her türlü cephede mücadele etmeyi yaşamlarının temel ilkesi ve amacı haline getirmiştir. Böylece ailenin yaşamış olduğu acı tarihsel ve güncel pratikte düşman guruba ve terör örgüte karşı sosyal bir engel haline gelmektedir.

Eğer toplumsal sorunların çözümünde bir özne olarak insana ve onun görüşlerini önemsemek gerektiğini kabul ediyorsak bir terör mağdurunun terör hakkındaki tanımını da önemsemek zorundayız. Görüştüğümüz şehit eşi, terörü tanımlarken küreselleşmeci eğilimlerin silah satışına vurguda bulunması ve terörü gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkeleri ezmesi olarak görmesi önemlidir. O terörü şu sözlerle tanımlamaktadır. “Bana göre terör ekonomisi güçlü, silah satışı çok, ekonomisi gelişmiş ülkelerin ekonomisi güçsüz, ekonomisi geri kalmış ülkelere silah satışı yaparak, onları ezerek kendi güçlülüğünü kanıtlamasından başka bir şey değildir. Zaten Amerika’da böyle yapmaktadır.” Bu tanımda Amerika’nın terörle ilişkilendirilmesi son derece önemlidir. Bu tespit Türkiye kamuoyunda pek çok kesim tarafından paylaşılan bir görüştür. Esin PKK hakkında da çok anlamlı tespitlerde bulunmaktadır. Eğer terör bir insanlık suçu ise ki öyledir. O halde sistematik, sürekli ve ısrarlı bir şekilde terör hareketleri içinde yer alanlar ve bunlara destek verenler temel insani duygulardan ve özelliklerden uzak olmalıdır. Bu gerekçeye dayanarak teröristleri medeni dünyanın kabul ettiği insanlık değerlerinin dışında ya da uzağında görmek yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. Onun PKK hakkındaki değerlendirmeleri bu gerçeği ifade etmesi bakımından son derece önemlidir. Ona göre, “PKK bir örgüt; çok kötü bir örgüt, can yakmayı seven acımasız, kesinlikle insanı insan olarak değil de hayvan olarak gören bir örgüt. Çünkü kendileri de öyle.”

Terör örgütünün aldığı canlar, sakat bıraktığı insanlar terör eylemlerini ve teröristleri insanlık açısından gayri insani bir noktaya ötelemektedirler. Terör

ve terörist insanlık dışı bir noktada aşağılık ve değersiz bir pozisyonda değerlendirilmektedir. Bu durum nasıl açıklanabilir? Bir şehit annesi terörü şöyle ifade etti “insanları öldüren pislik bir madde” bu sözler terörü nitelendirmede çok önemli ipuçları taşımaktadır ve üzerinde ciddiyetle durmayı gerektirir. Bana göre bu bir tür insanlıkla ilgili değer ve eylemlerin rafine edilmesidir, bir ayıklamadır. Bir başka deyişle sosyal arındırma. Sosyal dünyada olması olağan olan ile sosyal dünyada yeri olmayanın belirlenmesi sürecidir. İnsan zihni ve duygularında terör lanetlenmekte ve her türlü insani değerinin dışında görülmektedir. Görüştüğümüz şehit yakınlarının söyledikleri Simmelci toplulaşma sürecinde olduğu gibi zaman ve mekânda, içinde bulunduğumuz çağ insanlaşma sürecinin en dramatik dönemlerinden birine tanıklık etmektedir. İnsanlaşma sürecinde insani olmayan, insanlık dışı eylem ve hareketler bu sosyal arındırma sürecinde medeniyetin dışına atılmaktadır. Bu sosyal arındırma sürecinde bütün dünya devletlerinde olduğu gibi terör mağduru insanların terör karşıtlığı medeni olan ve olmayan arasındaki sınır çizgilerinin tespit edilmesi açısından son derece anlamlıdır. Terör karşıtı tavır alış noktasında dünya insanların ortak bir zihniyette buluşması etkileşimler silsilesi neticesinde elbette bir netice verecektir. Umulan medeni dünyada terör ve teröristlerin bütünüyle saf dışı edildiği bir toplumsal yaşamın inşasıdır.

Görüştüğümüz kişiler PKK'nın bir terör örgütü olduğu konusunda hemfikirlerdir. Bu terör örgütünün amacı bulunduğu bölgede ayrı bir yönetim kurmak, başkalarının maşası olarak Türkiye'yi bölmek, Türkiye'ye düşmanlık etmek şeklinde ifade edilmektedir. Hiçbir görüşmeci PKK'yı siyasi bir örgüt veya Kürtleri temsil eden bir örgüt olarak görmemektedir. Bazı görüşmeciler Türkiye'nin stratejik önemine göndermede bulunan ve bölgede çıkarları olan devletlerin konuya müdahil olduklarını ifade etmişlerdir. PKK hakkında kullanılan sıfatlar ya da nitelemeler şöyledir; terör örgütü, Ermeni terör örgütü, dış güçlerin kuklası, çapulcu topluluğu, emperyalist güçler tarafından desteklenen bir terör örgütü, eli kanlı bir terör örgütü, bölücü bir örgüt.

Terör nedir? Sorusuna verilen cevaplara bakıldığında görüşüğümüz kişiler terörü Türkiye'ye yönelik düşmanca bir askeri eylem olarak algılamaktadırlar. Bu oyunda bölgede çıkarları olan dış güçlerin eğitimsiz ve cahil kişileri kandırmaları esas önemli etkidir. “Terörü ortaya çıkaran nedenler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, terörü ortaya çıkaran nedenler olarak, teröristlere ceza verilmemesi, idari yetersizlik, kanunların yeterli olmaması, işsizlik, cahillik, dış güçlerin müdahalesi, gelir dağılımındaki eşitsizlikler, hukuksuzluk, ekonominin zayıf olması görüşülen kişilerce ifade edildiğini görüyoruz. “Terörü önlemenin yol ve yöntemleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplara baktığımızda daha çok şu hususlar öne çıkmaktadır; eğitime önem verilmesi, işsizliğin önlenmesi, ekonominin düzeltilmesi, caydırıcı cezalar verilmesi, etkili ve tarafsız yönetim, soruna siyaset üstü bir yaklaşım geliştirilmesi, kalkınmanın sağlanması, devletin güçlü olması, dış güçlerin teröre desteğini kesmek ve içeride teröre destek verenlerin mali kaynaklarını

kısıtlamak, vatandaşlık bilincinin geliştirilmesi, milli duyguların güçlendirilmesi.

Bir şehit babasının şu sözleri üzerinde durulmayı gerektiriyor. “Benim oğlum o hale gelinceye kadar bir av tüfeği bile kullanmadı. O bir tim komutanı olabilir mi?...Şimdiki durumlar iyi”. Bu noktada terörle mücadelede profesyonel bir askeri mücadele yapılmamış olmasından duyulan bir serzenişte vardır. Bu durum TSK tarafından da bir eksiklik olarak kabul edilmiş geçtiğimiz yıl terörle mücadelede sadece uzman askeri personelin görevlendirileceği yönünde karar alınmıştır. Şehit babasının anlattığına göre, oğlu çatışma esnasında arkadaşına siper al diye seslendiğinden, pusudaki teröristin sesin geldiği yöne doğru ateş açması sonucunda şehit düşmüştür. Bu durum oğlunun çatışma koşullarında heyecanlanarak doğru askeri davranışı gösterememesidir. Yine aynı baba, operasyona gidilirken derenin içinden gidildiğini, oysa teröristlerin etrafta dağlarda olduğunu bu şekilde dereden operasyona gitmenin yanlış olduğunu bir başka örnek olarak anlattı. Teröristlerin siyasi yaşamın içinde yer bulmalarına şaşırtığını ifade eden baba, çocuğunun acısının ölesiye kadar bitmeyeceğini ifade etmiştir. Bu şehit babasının konuşmalarında her söz gırtlakta düğümlerinden çözülerek çıkmakta, her sözü yüreğindeki acı ve özlemi yansıtan bir tını ile çıkmaktadır. “...yara aynı yara, üstü müfre (kabuk bağlamış) olmuş, tuttuğun zaman aynı yara duruyor, bitmez” şeklindeki sözlerle acının sürekliliğini ifade etmiştir. Ona göre, PKK başkalarının maşasıdır, PKK tek başına bu işleri yapamaz. Türkiye PKK’ya karşı bir operasyona kalkıştığında Türkiye’nin bir taburu kadar olmayan Kuzey Irak sen bunu yapamazsın diyebiliyor. Bu gücü nerden alıyor? Şehit babasının bir konuda da itirazı var. “...Devletimize, Cumhuriyetimize bağlıyız. Bir düşman varsa bugün dahi ben de savaşa giderim. Fakat bir taraf ağlarken bir tarafın gülmesi olmuyor”. Ona göre, gülenler zengin tabaka insanlarıdır. Çünkü onların evlatlarından şehit olan yok. ...Oraya sürülenler köyden kentten köy çocukları.” Konuşmasını sonlandırırken derin bir iç çekmesi itirazının şiddetini anlatması açısından son derece anlamlı olmuştur.

Bir başka görüştüğümüz kişi 70’li yaşlarda ak sakallı yaşlı bir babadır. Kendisi Malatyalı ve Kürt’tür. Aramızda geçen konuşmalar şöyledir:

C.Ö. Terör nedir?

Şehit Babası: Terör bir düşmandır.

C.Ö: Kimin düşmanı?

Şehit Babası: Türkiye’nin düşmanı.

C.Ö: Terörü önlemenin yolu nedir?

Şehit Babası: Devlet tarafından cezası verilecek, affedilmeyecek”

C.Ö: Terör niye ortaya çıkıyor?

Şehit Babası: Türkiye’yi bölmek için.

C.Ö:PKK bir terör örgütü müdür? Yoksa Kürtleri temsil eden siyasi bir örgüt müdür?

Şehit Babası: Hayır, bir Ermeni örgütüdür. Kürtleri temsil etmiyor.

C.Ö: Kuzey Irak'taki operasyonları nasıl değerlendiriyorsun?

Şehit Babası: Çok iyi değerlendiriyorum, başarılı oldu. Gerekirse tekrar girebiliriz.

C.Ö: İşsizlik terör örgütünün ortaya çıkmasında bir neden midir?

Şehit Babası: Hayır, işsizlikle PKK olmaz. PKK demek Türkiye'nin düşmanı demek. Ben buraya geldiğimde bir ekmek alacak param yoktu. Allaha şükür, ben şu durumda çoluk çocuğumu everdim, şu Aydın'da iş sahibi yaptım.

C.Ö. Şehit haberini aldığı anda neler yaşadın?

Şehit Babası: Tabi evlat acısı... Ateş düştüğü yeri yakar. Ama şu durumda, devlet için bayrağım için, millet için, Türkiye için oğlum şehit olmuş... memnunum (kafasını sağa doğru hırsıyla çevirir ve tekrar konuşmaya devam eder)...memnunum... pis yoldan ölmedi de (yumruğunu sıkarak yukarıdan aşağıya doğru sallayarak vurguda bulunur) bayrağım için öldü...

İçler acısı bir durumda yine bir şehit annesiyle görüştüğümüzde ortaya çıktı. Oğlunun ne zaman öldüğünü, üzerinden kaç yıl olduğunu söyleyemeyecek kadar akıl sağlığı tahrip olmuş. Sorduğumuz sorulara ben bilmem, ben onu diyemem şeklinde cevaplandırdı, daha doğrusu cevaplandıramadı. Söylediğine göre oğlu şehit olmadan önce köylüleri onu pek zeki ve yetenekli bir kadın olarak bilirlermiş. Bu acılı şehit annesiyle görüşmemizi sürdürmedik, başsağlığı dileyerek teşekkür ettik.

Giden canlar, kaybedilen uzuvlar dışında Şehit yakınları ve Gaziler ne gibi sorunlar yaşamaktadır? Bu noktada bazı can sıkıcı olaylar, Şehitlerin ruhunu sızlatacak cinstendir. Bana anlattıklarına göre, kolay yoldan para kazanmak isteyen bazı kişiler derneğin adını kullanarak çeşitli organizasyonlar gerçekleştirmek istemektedirler. Bazı şehit yakınları yaşadıkları acıyı çıkara dönüştürmek için en basit alışverişlerde bile "ben şehit yakınıyım" diyerek indirim isteyebilmektedir. Bazı gaziler de terör gazisi olmamalarına rağmen, terör gazilerine yönelik yardım kampanyalarından yararlanmak için başvuru yolları aramakta, bu yardımlardan yararlandırılmamalarını kendilerine yapılmış bir haksızlık olarak değerlendirmektedirler. Bu gibi olaylar inanıyoruz ki yaygın değildir. Fakat bu olaylar şehitlik kavramının bizzat şehit yakınları tarafından suiistimal ediliyor olması bu konudaki bilinçsizliği göstermesi açısından son derece önemlidir. Suiistimalin çok daha acı bir örneği TBMM'den gelmiş olması ise bir başka düşündürücü noktadır. 27 Şubat 2008 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde çıkan şu haber, vicdanlarda nasıl yer bulur acaba? "*Önce emekli maaşlarını 6 bin YTL'ye çıkartmak için bir madde koydular. Bu ortaya çıkınca vazgeçtiler. Sonra bir korsan maddeyle daha ayrıcalık sağlamak istediler.*"

Olmadı. Bu defa daha büyük bir rezalete imza attılar. TBMM Komisyonu'nda görüşülen Sosyal Güvenlik Reformu'na gizlice bir madde ekleyerek sağlık masraflarında yalnızca gazilere sağlanan katkı payını ödememe olanağı sağladılar. Bu defa Plan ve Bütçe Alt Komisyonu Başkanı Zekai Özcan imzaladı. Bu yeni düzenleme bu şekilde geçerse milletvekilleri de gaziler gibi katkı payı ödemeyecekler”

Şehit ve Gaziler devletin kendilerine sağladıkları olanaklardan yana bir sorun bildirmemişlerdir. Görevlendirilen askeri personel şehit yakınlarının yapması gereken bürokratik işleri onlar adına takip etmekte ve sonuçlandırmaktadır. Bu durum acılı aileleri bir nebze olsun rahatlatmakta, onlara güç vermektedir.

Şehit yakınlarının yaşadıkları sıkıntıların bir başka boyutu daha vardır. Şehit yakınları toplumun ağır baskı ve denetimi altında yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Onlar kendi acılarına ne kadar ağlasalar, yansalar da toplum nezdinde birer şehit yakını olarak gülmek ve eğlenmesi yasak kişiler olarak görülmektedir. Aradan kaç yıl geçmiş olursa olsun bir şehit yakını gittiği düğünde oyuna kalksa çevresi tarafından kınanmakta, eleştirilmektedir. Bu durumu gördüğümüz bir şehit eşi şöyle ifade etti “ağlarken ağlama, gülerken gülmeye biz de ne yapacağımızı şaşırıyoruz.” Şehit yakınları ve gazilerinin en büyük sıkıntısı moral destek, aranıp sorulmak istiyorlar. Bu hem devletten hem de toplumun değişik kesimlerinden kişi ve kuruluşlarından beklenen bir destek niteliği taşımaktadır.

Sonuç

Gerçekten de insan kanı üzerinden binlerce yıllık kültürel ve medeni değerleri yok etmek için sergilenen her türlü adi ve vicdansız terörist hareketler, açıkça insanlık ve medeniyet düşmanı girişimler olarak değerlendirilmelidir. Hiçbir terör hareketinin akılcı, meşru ve haklı gerekçesi olamaz (Tamer, 2007:45). Terörü meşrulaştıranlar, teröristleri şirin gösterenler, teröristlere kol kanat gerenler, binlerce insanın ölümünden sorumlu insanları yüceltenler bilmelidirler ki tarih bu cenahta yer alanları tıpkı Naziler örneğinde olduğu gibi lanetle anacaktır. Kendinde insani bir özellik gören herkes terör hareketlerine yüreğinden ve açıkça karşı çıkmadıkça terör ve terörist hareketlerin dünyada sonu gelmeyecektir. Kadın, çocuk, yaşlı genç demeden insanları öldürmeye programlanmış caniler, dağdaki gençler gibi sempati uyandıran sözlerle ödüllendirildikçe terörizm de daima sıcak kalacaktır. Nasıl ki insan kanıyla dolu bir kadehi keyif olsun diye içemezsek aynı şekilde masum insan kanları üzerinden hiçbir meşru talep gerçekleştirilemez. Organizmacı dilde söylersek kanser insana ait bir hastalıktır. Tıp dünyası anbean bu ölümcül hastalığı önleyici ve tedavi edici yöntemleri geliştirmeye çalışmaktadır. Hiç kimse aman bu hastalık insanda olan bir hastalıktır, o kutsal bir kutsal bir hastalık dememektedir. Hangi fikri temele dayanırsa dayansın bu ister Marksizm olsun

isterse başka dini ya da etnik kökene dayanırsa dayansın “terörizm toplumun kuduzudur”. Nasıl ki bir kanserli hastaya değişik tedaviler uygulanır, o hastayı hayata döndürmek istenir, aynı şekilde terörle de toplum mücadele etmelidir. Tedavi bazen ilaçla bazen de ameliyatla yapılır. Bu durumu teröre uyarlamak gerekirse teröre karşı her türlü önleyici uyarı, yönlendirme, yaptırım uygulanır ancak sonuç alınmazsa askeri müdahale zorunlu hale gelir. Siyasi çözüm diye dillendirilen şehit kanları üzerinde teröristlerin heykellerinin dikileceği meydanlar yaratmaksa kimse buna bek bağlamasın, yoksa herkes için sonuç ancak ve ancak derin bir hayal kırıklığı olur. Bir devletin meşruiyeti kendi siyasi iradesi altında yaşayan insanların mal ve can güvenliklerini sağlamaktan geçer. Vatandaşlarının mal ve can güvenliklerini tehdit her türlü kötülükle mücadele etmek terk edilemez ve devredilemezcesine devletin asli sorumluluğudur. Tarafların şiddete son vermesi gibi sözler hem devletin meşru güvenlik güçleriyle teröristleri aynı kefeye koyma amacı taşıyan çarpık ve çapsiz bir söylemi ifade eder hem de teröristleri cesaretlendirir. Bireysel, kurumsal, ulusal ve uluslar arası düzeyde vicdanlarda terörü lanetleyen, terörü bir insanlık suçu olarak gören zihniyet değişimi yaşanmadıkça dünyada terörün bitmesini beklemek boşuna bir bekleme olacaktır. Evet ateş düştüğü yeri yakar ama dünya bilmelidir ki iş terör olunca ateş yalnızca düştüğü yerde kalmamakta bütün dünyayı sarmaktadır.

Türkiye terörün yarattığı acıları en çok yaşayan ülkelerden biri olmasına rağmen şehit yakınları ve gaziler vatan sevgisi ve millet bilincinden bir şey kaybetmiş değillerdir. Şehit fotoğraflarını “onlar bu memleketin süsleri, çiçekleri” diye seven insanlar, terörün en ağır günlerinde bile yüzlerce gencini otogarlarda⁵ davullu zurnalı askere gönderen ana babalar teröre verilen en iyi cevap olmaktadır.

Kaynakça

- BERGESEN, Albert, J. and LIZARDO, Omar, (2004). “Intrnational Terrorism and the Wolrd-System, Sociological Theory”, Vol.22, No.1, *Theories of Terrorsism: A symposioum*: American Sociological Association.
- GIDDENS, Anthony, (2005). *Ulus Devlet ve Şiddet*, İstanbul; Devlin Yayıncılık.
- CRENSHAW, Martha, (1981). “The Causes of Terrorism”, *Comparitive Politics*, Vol. 13, No.4. (Jul.,1981), pp.379-399.
- STRAUSS, Anselm and CORBIN, Juliet, (1997). *Grounded Theory in Practice*, London; SAGE Publication

⁵ Ekim 2007’de PKK’nın Dağlıca saldırısı sonrası Kasım ayında askere gidecek gençleri uğrulamaya yüzlerce insan Aydın otogarına gelmişti. En az 50 takım davul zurna ekibi yerel ezgiler çalarak ortama kendine özgü bir ruh ve heyecan katıyordu. 1994’ten bu yana yaşadığım Aydın’da otogarda böyle bir görüntüye asla rastlamadım. “İğne atsan yere düşmeyecek” sözü tam o gün için söylenmişti sanki. İnsanlar otogarda birbirini bulamıyor, cep telefonlarıyla buldukları yerleri tarif ediyorlardı.

- STRAUSS, Anselm and CORBIN, Juliet, (1998). *Basics of Qualitative Research Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, London, New Delhi; SAGE Publication
- OBERSCHALL, Anthony, (2004). "Explaining terrorism: The Contributain of Kollektive Action Theory, Sociological Theory", Vol.22, No. 1, *Theories of Terrorism: A Symposium*. American Sociological Association.
- TILLY, Charles, (2004). "Terror, Terrorism, Terrorists, Sociological Theory", Vol.22, No.1, *Theories of Terrorism: A Symposium*. (mar., 2004). American Sociological Association.
- WALTER, E.V., (1964). "Violence and Process of Terror", *American Sociological Review*, Vol.29, No.2.: American Sociological Association
- H. Edward PRICE, (1977). "The Strategy and Tactics of Revolutionary Terrorism", *Comparative Studies in Society and History*, Vol.19, No.1, pp.52-66, Cambridge University Press.
- GIBS, Jack P., (1989). "Conceptualization of Terrorism", *American Sociological Review*, Vol. 54, No.3. pp.329-340.
- KEANE, John, (1996). *Şiddetin Uzun Yüzyılı* (çev. Bülent Peker), Ankara; Dost Kitabevi
- LAROSSA, John. (2005). "Grounded Theory Methods and Qualitative Family Research", *Journal of Marriage and Family* 67, (November 2005): 837-857.
- VOLGY, J. Thomas, IMWALLE, Lawrence E. and CORNTASSEL, Jeff J., (1997). "Structural Determinants of International Terrorism: Effects of Hegemony And Polarity on terrorist Activity", *Inernational Interactions Emprical and Theoretical Research in International Relations*, Vol.23, No. 2, pp.207-231, India
- HAMILTON, Lawrance C. and HAMILTON, James D., (1983). "Dynamics of Terrorism", *International Studies Quartely*, Vol.27, No.1, pp.39-54.
- PAPE, Robert A., (2003). "The Strategic Logic of Suicide Terrorism", *The American Political Science Review*, Vol. 97, No.3 pp.343-361, American Political Science Association.
- ROCHE, Senechal de La Roberta, (2004). "Toward a Scientific Theory of Terrorism, Sociological Theory", Vol.22, No. 1, *Theories of Terrorism: A Symposium*. (Mar.,2004), pp.1-4., American Sociological Association.
- AKİNAN, Serdar, (2007). *Kan Uykusu*, İstanbul; KaraKutu Yayınları.
- TAMER, Vecdi, (2007). *Türkiye'nin Terörizme Karşı Savaşı*, İstanbul; Truva Yayınları
<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorgrup1.html>
<http://www.egm.gov.tr/daire.temuh.asp>
<http://www.groundedtheory.com/bio.html>
- Hürriyet Gazetesi, 6 Mart 2008,23, 27 Şubat 2008.